

parte, qua erubescencia confessionis peccati poenam minuebat, poena istius, de quo quis specialiter coram sacerdote non erubuit, non est diminuta.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod in confessione sacramentali non solum requiritur absolutio, sed iudicium sacerdotis satisfactionem imponentis expectatur; et ideo quamvis iste absolute sit functus, tamen tenetur confiteri, ut suppleatur quod defuit sacramentali confessionis.

AD SECUNDUM dicendum, quod confessio non operatur, ut dictum est (*in corp.*), nisi contritione praesupposita; quae an vera fuerit, non potest aliquis scire, sicut nec scire potest per certitudinem an gratiae habeat plenitudinem; et ideo nec potest scire per certitudinem, utrum per confessionem generalem sit sibi peccatum oblitum dimissum, quamvis possit per conjecturas aliquas existimare.

AD TERTIUM dicendum, quod iste non reportat commodum ex negligentia, quia non ita plenam remissionem consequitur, sicut alias consecutus fuisset, nec tantum meretur; et tenetur iterum confiteri, cum ad memoriam peccatum venerit.

AD QUARTUM dicendum, quod ignorantia juris non excusat, quia ipsa peccatum est; sed ignorantia facti excusat. Unde aliquis de hoc quod non confitetur peccata, quia nescit esse peccata, propter ignorantiam juris divini, non excusatur a fictione: excusaretur autem, si nesciret ea esse peccata, propter ignorantiam particularis circumstantiae; sicut si cognovit alienam, quam credit esse suam: sed oblitio de actu peccati habet ignorantiam facti, et ideo excusat a peccato fictionis in confessione, quod fructum absolutionis, et confessionis impedit.

QUAESTIO XI.

DE SIGILLO CONFESSIONIS, IN QUINQUE ARTICULOS DIVISA.

Deinde quaeritur de sigillo confessionis.

Et circa hoc quaeruntur quinque.

Primo. Utrum in quolibet casu teneatur homo celare ea, quae sub sigillo confessionis habet.

Secundo. Utrum sigillum confessionis se extendat ad alia, quam ad illa, quae habita sunt de confessione.

Tertio. Utrum solus sacerdos sigillum confessionis habeat.

Quarto. Utrum de licentia confitentis possit sacerdos ejus delictum, quod habet sub sigillo confessionis, alteri prodere.

Quinto. Utrum teneatur illud celare, etiamsi aliter noverit.

ARTICULUS I.

44

UTRUM IN QUOLIBET CASU TENEATUR SACERDOS CELARE PECCATA, QUAE SUB SIGILLO CONFESSIONIS NOVIT.

(4. Dist. 21. q. 3. art. 1. et 2.).

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod non in quolibet casu teneatur sacerdos celare peccata, quae sub sigillo confessionis novit, quia, sicut dicit Bernardus (*implic. in tract. de Praecepto, et Dispensat. cap. 2. a med.*), « quod est institutum pro charitate, contra charitatem non militat »; sed celatio confessionis in aliquo casu contra charitatem militaret; sicut si aliquis in confessione sciatur aliquem haereticum, quem non potest inducere ad hoc, quod desistat a corruptione plebis: et simile est de illo, qui scit per confessionem affinitatem esse inter aliquos, qui contrahere volunt; ergo talis debet confessionem revelare.

2. PRAETEREA. Illud, ad quod quis obligatur ex praecepto Ecclesiae tantum, non est necesse observari, mandato Ecclesiae in contrarium facto: sed celatio confessionis est introducta ex statuto Ecclesiae tantum; si ergo per Ecclesiam praecipitur, quod quicumque scit aliquid de tali peccato, dicat, ille qui scit per confessionem, debet dicere.

3. PRAETEREA. Magis debet homo servare conscientiam suam, quam famam alterius, quia charitas ordinata est: sed aliquando aliquis peccatum celans incurrit propriae conscientiae damnum; sicut cum in testimonium adducitur pro peccato illo, quod scit in confessione, et jurare cogitur de veritate dicenda; vel cum aliquis abbas scit per confessionem alicujus prioris subjecti sibi peccatum, cujus occasio inducit ipsum ad ruinam, si ei prioratum dimittat, unde tenetur ei auferre pastoralis curae dignitatem, auferendo autem videtur confessionem publicare; ergo videtur quod in aliquo casu liceat confessionem publicare.

4. PRAETEREA. Aliquis sacerdos per confessionem alicujus, quem audit, potest accipere conscientiam, quod sit praelatione indignus: sed quilibet tenetur contradicere promotioni indignorum, si sua intersit; cum ergo contradicendo suspicionem inducere videatur de peccato, et sic quodammodo confessionem revelare, videtur quod oporteat quandoque confessionem revelare.

SED CONTRA est, quod dicit Decret. (*De poenit. et remiss. cap. : Omnis utriusque, etc.*): « Caveat sacerdos, ne verbo, aut signo, aut alio quovis modo prodatur aliquatenus peccatorem ».

Praeterea. Sacerdos debet Deo, cujus minister est, conformari: sed Deus peccata, quae per confessionem panduntur, non revelat, sed tegit; ergo nec sacerdos revelare debet.

RESPONDEO dicendum, quod in sacramentis ea quae exterius geruntur, sunt signa rerum, quae interiorius contingunt; et ideo confessio, qua quis sacerdoti se subicit, signum est interioris subjectionis, quae quis Deo subicitur. Deus autem peccatum illius, qui se subicit per poenitentiam tegit: unde et hoc oportet in sacramento poenitentiae significari; et ideo de necessitate sacramenti est, quod quis confessionem celet, et tanquam violator sacramenti peccat, qui confessionem revelat. Et praeter hoc sunt aliae utilitates

est talis virtus; et sic principaliter in ipsa est illud, ex quo determinationem accipit actus interior, qui in aliquibus virtutibus determinatur per actus exteriores; quia electio, quae est communis omnibus virtutibus, ex hoc quod est electio talis actus, efficitur propria hujus virtutis: et sic actus exteriores in aliquibus virtutibus sunt principaliores, et ita etiam est in satisfactione.

ARTICULUS II.

50

UTRUM SATISFACTIO SIT ACTUS JUSTITIAE.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur, quod satisfactio non sit actus justitiae, quia satisfactio fit ad hoc, quod reconcilietur homo ei, quem offendit: sed reconciliatio, cum sit actus amoris, ad charitatem pertinet; ergo satisfactio est actus charitatis, et non justitiae.

2. PRAETEREA. Causae peccatorum in nobis sunt passionibus animae, quibus ad malum incitatur: sed justitia, secundum Philos. (*lib. 5. Ethic. cap. 2. et 3.*), non est circa passionibus, sed operationibus; cum ergo ad satisfactionem pertineat peccatorum causas excidere, ut in littera dicitur (*4. Dist. 15.*), videtur quod non sit actus justitiae.

3. PRAETEREA. Cavere in futurum non est actus justitiae, sed magis prudentiae, cujus pars ponitur cautela: sed hoc pertinet ad satisfactionem, quia ipsius est suggestionibus peccatorum aditum non indulgere; ergo satisfactio non est actus justitiae.

SED CONTRA. Nulla virtus attendit rationem debiti, nisi justitia: sed satisfactio honorem debitum Deo impendit, ut Anselmus ait (*in lib. 1.: Cur Deus homo, cap. 11. ad fin.*); ergo satisfactio est actus justitiae.

Praeterea. Nulla virtus habet rerum exteriorum adaequationem perficere, nisi justitia: sed hoc fit per satisfactionem, qua constituitur aequalitas emendae ad offensam praecedentem; ergo satisfactio est justitiae actus.

RESPONDEO dicendum, quod secundum Philos. in *5. Ethic. (cap. 3. et 4.)*, medium justitiae accipitur secundum adaequationem rei ad rem in proportionalitate aliqua. Unde cum talem adaequationem ipsum nomen satisfactionis importet, quia hoc adverbium *satis* aequalitatem proportionis designat, constat quod satisfactio formaliter justitiae actus est. Sed justitiae actus, secundum Philos. (*lib. 5. Ethic. cap. 2. et 4.*), est vel sui ad alterum, ut quando aliquis reddit alteri, quod ei debet; vel alterius ad alterum, sicut quando iudex facit justitiam inter duos. Quando autem est actus justitiae sui ad alterum, aequalitas in ipso faciente constituitur: quando autem alterius ad alterum, aequalitas constituitur in iustum passo. Et quia satisfactio aequalitatem in ipso faciente exprimit, ideo dicit actum justitiae, qui est sui ad alterum, proprie loquendo. Sed sui ad alterum potest aliquis facere justitiam, vel in actionibus, et passionibus, vel in rebus exterioribus: sicut etiam injuria fit alteri, vel subtrahendo res, vel per aliquam actionem laedendo. Et quia usus rerum exteriorum est dare, ideo actus justitiae, secundum quod aequalitatem in rebus exterioribus constituit, proprie dicit hoc quod est reddere: sed satisfacere manifeste aequalitatem in actionibus demonstrat, quamvis quandoque unum pro alio ponatur. Et quia adaequatio non est nisi inaequalium, ideo satisfactio inaequalitatem actionum praesupponit, quae quidem offensam constituit: et ideo habet respectum ad offensam praecedentem. Nulla autem pars justitiae respicit offensam praecedentem, nisi justitia vindicativa, quae aequa-

litatem constituit in eo, qui iustum patitur, indifferenter, sive sit patiens idem, quod agens (ut quando aliquis sibi ipsi poenam infert), sive non sit idem, quod agens; ut quando iudex alium ponit, ad utrumque vindicativa justitia se habente: similiter et poenitentia, quae aequalitatem tantum in faciente importat, quia ipsemet poenitens poenam tenet; ut sic quodammodo poenitentia vindicativae justitiae species sit. Et per hoc constat, quod satisfactio quae aequalitatem respectu offensae praecedentis in faciente importat, opus justitiae est, quantum ad illam partem, quae poenitentia dicitur.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod satisfactio, ut ex dictis patet (*in corp.*), est quaedam injuriae illatae recompensatio. Unde sicut injuria illata immediate ad inaequalitatem justitiae pertinebat, et per consequens ad inaequalitatem amicitiae oppositam, ita et satisfactio directe ad aequalitatem justitiae perducit, et ad aequalitatem amicitiae ex consequenti. Et quia actus aliquis elicitive ab illo habitu procedit, ad cuius finem immediate ordinatur, imperative autem ab illo, ad cuius finem ultimo tendit, ideo satisfactio elicitive est a justitia, sed imperative a charitate.

AD SECUNDUM dicendum, quod quamvis justitia sit principaliter circa operationes, tamen etiam ex consequenti est circa passionibus, in quantum sunt operationum causae. Quare sicut justitia cohibet iram, ne alteri laesionem injuste inferat, et concupiscentiam, ne ad alienum thorum accedat, sic etiam satisfactio potest peccatorum causas excidere.

AD TERTIUM dicendum, quod quaelibet virtus moralis participat actum prudentiae, eo quod formaliter ipsa complet in eis rationem virtutis, cum secundum eam medium accipiatur in singulis virtutibus moralibus, ut patet per definitionem virtutis positam in *2. Ethic. (cap. 6.)*.

ARTICULUS III.

51

UTRUM CONVENIENTER PONATUR IN LITERA DEFINITIO SATISFACTIONIS.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur, quod definitio satisfactionis in littera (*4. Dist. 15.*) inconvenienter ponatur ab Augustino dicente (*in lib. de Ecclesiast. Dogm. cap. 54.*) quod « satisfactio est peccatorum causas excidere, et eorum suggestionibus aditum non indulgere »; causa enim actualis peccati fomes est: sed in hac vita non possumus fomitem excidere; ergo satisfactio non est peccatorum causas excidere.

2. PRAETEREA. Causa peccati est fortior, quam peccatum; sed homo per se non potest peccatum excidere; ergo multo minus causas peccati: et sic idem quod prius.

3. PRAETEREA. Satisfactio, cum sit pars poenitentiae, praeteritum respicit, non futurum: sed non indulgere aditum suggestionibus peccatorum respicit futurum; ergo non debet poni in definitione satisfactionis.

4. PRAETEREA. Satisfactio dicitur respectu offensae praeteritae: sed de offensa praecedenti nulla fit mentio; ergo inconvenienter assignatur definitio satisfactionis.

5. PRAETEREA. Anselmus ponit aliam definitionem in *lib. 1.: Cur Deus homo (cap. 11. ad fin.)*, scilicet: « Satisfactio est honorem debitum Deo impendere », in qua nulla fit mentio horum, quae Augustinus hic ponit; ergo altera earum videtur esse incompetens.

6. PRAETEREA. Honorem debitum potest innocens impendere: sed satisfacere non competit innocenti; ergo definitio Anselmi est male assignata.

RESPONDEO dicendum, quod iustitia non ad hoc tantum tendit, ut inaequalitatem praecedentem auferat, puniendo culpam praeteritam, sed etiam ut in futurum aequalitatem custodiat, quia, secundum Philos. in 2. Ethic. (cap. 3. a princ.), « poenae medicinae sunt ». Unde et satisfactio, quae est iustitiae actus poenam inferentis, est medicina curans peccata praeterita, et praeservans a futuris; et ideo quando homo homini satisfacit, et praeterita recompensat, et a futuris cavet. Et secundum hoc dupliciter potest satisfactio definiri: uno modo respectu culpae praeteritae, quam recompensando curat; et sic dicitur, quod satisfactio est illatae injuriae recompensatio secundum iustitiae aequalitatem; et in idem redit definitio Anselmi qui dicit, quod « satisfacere est honorem debitum Deo impendere », ut consideretur debitum ratione culpae commissae: alio modo potest definiri, secundum quod praeservat a culpa futura; et sic definit eam hic Augustinus. Praeservatio autem a morbo corporali fit per ablationem causarum, quibus morbus consequi potest: eis enim ablati, non potest morbus sequi. Sed in morbo spirituali non est ita, quia liberum arbitrium non cogitur, unde causis etiam praesentibus [al. praecedentibus] potest vitari, quamvis difficulter, et causis amotis potest incurri. Et ideo in satisfactionis definitione duo ponit, scilicet excisionem causarum, quantum ad primum, et renitentiam liberi arbitrii ad ipsum peccatum, quantum ad secundum.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod accipiendae sunt causae proximae peccati actualis, quae sunt duplices, scilicet interiores, ut libido ex consuetudine, vel actu peccati relictas, et ea quae dicuntur reliquiae peccati: quaedam vero sunt exteriores, ut exteriores occasiones ad peccandum, scilicet locus, mala societas, et huiusmodi; et tales causae in hac vita per satisfactionem tolluntur; quamvis fomes, qui est causa remota peccati actualis, non tollatur totaliter in hac vita per satisfactionem, etsi debilitetur.

AD SECUNDUM dicendum, quod quia causa mali, vel privationis eo modo, quo causam habet, non est nisi bonum deficiens, bonum autem facilius tollitur, quam constituitur; ideo facilius est causas privationis, et mali excidere, quam ipsum malum remove, quod non removetur, nisi per constructionem boni, ut patet in caecitate, et causis ejus: et tamen causae peccati praedictae non sunt sufficientes causae, cum ex eis non de necessitate sequatur peccatum, sed sunt occasiones quaedam: nec iterum satisfactio sine Dei auxilio fit; quia sine charitate esse non potest, ut dicitur (q. 14. art. 2.).

AD TERTIUM dicendum, quod quamvis poenitentia ex prima sui institutione, sive intentione respiciat praeteritum, tamen etiam ex consequenti futurum respicit, inquantum est medicina praeservans: et sic etiam satisfactio.

AD QUARTUM dicendum, quod Augustinus definit satisfactionem, secundum quod fit Deo, cui secundum rei veritatem nihil subtrahi potest, quamvis peccator, quantum in se est, aliquid subtrahat; et ideo in satisfactione tali principaliter requiritur emendatio in futurum, quam recompensatio praeteritorum; et propter hoc ex parte ista Augustinus definit satisfactionem. Nihilominus tamen ex cautela futurorum cognosci potest recompensatio praeteritorum, quae fit circa eadem converso modo; in praeterita enim respicientes causas peccatorum propter peccata detestamur, a peccatis incipientes detestationis motum: sed in cautela a causis incipimus, ut causis subtractis, facilius peccata vitemus.

AD QUINTUM dicendum, quod non est inconveniens, quod de eodem dentur diversae assignationes secundum diversa, quae in ipso inveniuntur: et sic est in proposito, ut ex dictis patet (in corp.).

AD SEXTUM dicendum, quod intelligitur debitum, quod debemus Deo ratione culpae commissae; quia debitum poenitentia respicit, ut prius dictum est (art. praec.).

QUAESTIO XIII.

DE SATISFACTIONIS POSSIBILITATE, IN DUOS ARTICULOS DIVISA.

Deinde considerandum est de possibilitate satisfactionis.

Circa quod duo quaeruntur.

Primo. Utrum homo possit Deo satisfacere.

Secundo. Utrum aliquis pro alio satisfacere possit.

ARTICULUS I.

52

UTRUM HOMO POSSIT DEO SATISFACERE.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod homo non possit Deo satisfacere: satisfactio enim debet aequari offensae, ut ex dictis patet (q. praec. art. 2. et 3.): sed offensae in Deum commissae est infinita, quia quantitatem recipit ab eo, in quem committitur, cum plus offendant, qui principem percutit, quam alium quemquam; cum ergo actio hominis non possit esse infinita, videtur quod homo Deo satisfacere non possit.

2. PRAETEREA. Servus, quia totum quod habet, domini est, non potest pro aliquo debito recompensare: sed nos servi Dei sumus, et quidquid boni habemus, ab ipso habemus; cum ergo satisfactio sit recompensatio offensae praeteritae, videtur quod Deo satisfacere non possimus.

3. PRAETEREA. Ille, cujus totum quod habet non sufficit ad unum debitum exolvendum, non potest pro alio debito satisfacere: sed quidquid homo est, et potest, et habet, non sufficit ad solvendum debitum pro beneficio creationis: unde Isa 40. dicitur, quod ligna Libani non sufficiunt ad holocaustum; ergo nullo modo potest satisfacere pro debito offensae commissae.

4. PRAETEREA. Homo totum tempus suum debet in Dei servitium expendere: sed tempus amissum non potest recuperari; propter quod est gravius jactura temporis, ut Seneca dicit (implic. lib. 1. epist. 1.); ergo non potest homo recompensationem Deo facere: et sic idem quod prius.

5. PRAETEREA. Peccatum actuale mortale est gravius, quam originale: sed pro originali nemo potuit satisfacere, nisi Deus et homo esset; ergo neque pro actuali.

SED CONTRA. Sicut Hieronymus dicit (in Exposit. fidei ad Damas. ad fin. inter op. ascititia), « qui dicit Deum aliquid impossibile homini praecepisse,

hujus celationis, quia per hoc homines magis ad confessionem attrahuntur, et simplicius etiam peccata confitentur.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod quidam dicunt, quod sacerdos non tenetur servare sub sigillo confessionis nisi peccata de quibus poenitens emendationem promittit; alias potest ea dicere ei, qui potest prodesse, et non obesse. Sed haec opinio videtur erronea, cum sit contra veritatem sacramenti; sicut enim baptismus est sacramentum, quamvis quis fictus accedat, nec est immutatum aliquid propter hoc de essentialibus sacramenti, ita confessio non desinit esse sacramentalis, quamvis ille qui confitetur emendationem non proponat; et ideo nihilominus sub occulto tenenda est. Nec tamen sigillum confessionis contra charitatem militat, quia charitas non requirit, quod apponatur remedium peccato, quod homo nescit. Illud autem quod sub confessione scitur, est quasi nescitum, cum illud non sciat aliquis ut homo, sed ut Deus. Tamen aliquod remedium adhibere debet in praedictis casibus, quantum potest, sine revelatione confessionis; sicut monendo eos, qui confitentur, et aliis diligentiam apponendo, ne corrumpantur per haeresim. Potest etiam dicere praelato, quod diligentius vigilet super gregem suum, ita tamen ut non dicat aliquid, per quod verbo, vel nutu confitentem prodatur.

AD SECUNDUM dicendum, quod praeceptum de confessione celanda consequitur ipsum sacramentum. Et ideo sicut praeceptum de confessione sacramentali faciendum est de jure divino, et non potest aliqua dispensatione, vel jussione humana homo absolvi ab eo, ita nullus ad revelationem confessionis potest ab homine cogi, vel licentiarum. Unde si praecipitur sub poena excommunicationis jam latae, quod dicat, si aliquid scit de tali peccato, non debet dicere; quia debet existimare, quod intentio praecipientis est, si sciat ut homo; hoc autem non scit, ut homo. Et si etiam exprimeret de confessione interrogatus, non deberet dicere: nec excommunicationem incurreret; quia non est subjectus superiori suo, nisi ut homo; hoc autem non scit ut homo, sed ut Deus.

AD TERTIUM dicendum, quod homo non adducitur in testimonium, nisi ut homo, et ideo sine laesione conscientiae potest jurare se nescire, quod scit tantum ut Deus. Similiter etiam potest praelatus sine laesione conscientiae dimittere peccatum impunitum, quod scit tantum ut Deus, vel sine aliquo remedio, quia non tenetur adhibere remedium, nisi eo modo, quo ad ipsum deferatur. Unde in his quae ad ipsum deferuntur in foro poenitentiae, debet in eodem foro, in quantum potest, adhibere remedium: ut abbas in casu praedicto debet eum admonere, ut prioratum resignet, vel si noluerit, potest ex aliqua alia occasione absolvere eum a cura prioratus, ita tamen quod omnis suspicio vitetur de confessionis revelatione.

AD QUARTUM dicendum, quod ex multis aliis causis redditur quis indignus ad praelationis officium, quam ex peccato, sicut ex defectu scientiae, vel aetatis, vel alicujus hujusmodi; et ideo qui contradicit, nec suspicionem de crimine inducit, nec confessionem revelat.

ARTICULUS II.

45

UTRUM SIGILLUM CONFESSIONIS SE EXTENDAT AD ALIA,
QUAM AD ILLA QUAE SUNT DE CONFESSIONE.

(S. Thom. Dist. ubi supr. art. 1. et seq.).

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur, quod sigillum confessionis se extendat ad alia, quam ad illa quae sunt de confessione, quia de confessione non sunt nisi peccata: sed aliquando cum peccatis alia multa quis narrat, quae ad confessionem non pertinent; ergo cum illa sacerdoti dicantur ut Deo, videtur quod etiam ad illa sigillum confessionis se extendat.

2. PRAETEREA. Aliquando aliquis dicit alicui aliquid secretum, et ille recipit sub sigillo confessionis; ergo sigillum confessionis se extendit ad illa, quae non sunt de confessione.

SED CONTRA. Sigillum confessionis est aliquid annexum sacramentali confessioni: sed ea quae annexa sunt alicui sacramento, non se extendunt ultra sacramentum illud; ergo sigillum confessionis non se extendit, nisi ad ea de quibus est sacramentalis confessio.

RESPONDEO dicendum, quod sigillum confessionis *directe* non se extendit, nisi ad illa de quibus est sacramentalis confessio: sed *indirecte* id quod non cadit sub sacramentali confessione, etiam ad sigillum confessionis pertinet, sicut illa per quae posset peccator, vel peccatum deprehendi. Nihilominus etiam illa summo studio sunt celanda, tum propter scandalum, tum propter pravitatem, quae ex consuetudine accidere posset.

Et per hoc patet responsio AD PRIMUM.

AD SECUNDUM dicendum, quod aliquis non debet de facili aliquid recipere hoc modo: si tamen recipiat, tenetur ex promissione hoc modo celare, ac si in confessione haberet, quamvis sub sigillo confessionis non habeat.

ARTICULUS III.

46

UTRUM SOLUS SACERDOS HABEAT SIGILLUM CONFESSIONIS.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur, quod non solus sacerdos sigillum confessionis habeat, quia aliquando aliquis confitetur sacerdoti per interpretem, necessitate urgente: sed interpretes, ut videtur, tenentur confessionem celare; ergo etiam non sacerdos aliquid sub sigillo confessionis habet.

2. PRAETEREA. Aliquando aliquis in casu necessitatis potest laico confiteri: sed ille tenetur peccata celare, cum sibi dicantur sicut Deo; ergo non solus sacerdos sigillum confessionis habet.

3. PRAETEREA. Aliquando aliquis se sacerdotem fingit, ut conscientiam alterius exploret per hanc fraudem, et ille etiam, ut videtur, peccat, si confessionem revelet; ergo non solus sacerdos sigillum confessionis habet.

SED CONTRA est, quod solus sacerdos minister est hujus sacramenti: sed sigillum confessionis est annexum huic sacramento; ergo solus sacerdos habet sigillum confessionis.

Praeterea. Ideo aliquis tenetur ea quae in confessione audit, celare, quia non scit ea ut homo, sed ut Deus: sed solus sacerdos est minister Dei; ergo ipse solus tenetur occultare.

RESPONDEO dicendum, quod sigillum confessionis competit sacerdoti, in quantum est minister hujus sacramenti; quod nihil aliud est, quam debitum confessionem celandi, sicut clavis est potestas absolvendi; tamen sicut aliquis qui non est sacerdos, in aliquo casu participat aliquid de actu clavis, dum confessionem audit propter necessitatem, ita etiam participat aliquid de actu sigilli confessionis, et tenetur celare, quamvis, proprie loquendo, sigillum confessionis non habeat.

Et per haec patet solutio AD OBJECTA.

ARTICULUS IV.

47

UTRUM DE LICENTIA CONFITENTIS POSSIT SACERDOS EJUS PECCATUM, QUOD HABET SUB SIGILLO CONFSSIONIS, ALTERI PRODERE.

AD QUARTUM sic proceditur. Videtur, quod de licentia confitentis non possit sacerdos peccatum, quod habet sub sigillo confessionis, alteri prodere: quod enim non potest superior, non potest inferior: sed papa non posset aliquem licentiaré, ut peccatum, quod habet in confessione, alteri proderet; ergo nec ille qui confitetur, potest ipsum licentiaré.

2. PRAETEREA. Illud quod est institutum propter bonum commune Ecclesiae, non potest ex arbitrio unius irritari: sed celatio confessionis est instituta propter bonum totius Ecclesiae, ut homines confidentius ad confessionem accedant; ergo ille qui confitetur, non potest licentiaré sacerdotem ad dicendum.

3. PRAETEREA. Si posset licentiaré sacerdos, videtur dari pallium malitiae malis sacerdotibus, quia possent praetendere sibi licentiam datam, et sic impune peccarent: quod est inconveniens; et sic videtur, quod non possint a confitente licentiaré.

4. PRAETEREA. Ille, cui iste peccatum revelabit, non habebit peccatum hoc sub sigillo confessionis, et sic poterit peccatum publicari, quod jam deletum est: quod est inconveniens; ergo non potest licentiaré.

SED CONTRA. Superior potest remittere peccatorem cum literis ad inferiorem sacerdotem de voluntate ipsius; ergo de voluntate confitentis potest sacerdos peccatum revelare alteri.

Praeterea. Qui potest aliquid facere per se, potest etiam per alterum facere: sed confitens potest peccatum suum, quod fecit, per se alteri revelare; ergo potest per sacerdotem hoc facere.

RESPONDEO dicendum, quod duo sunt, propter quae tenetur sacerdos peccatum occultare: *primo*, et principaliter, quia ipsa occultatio est de essentia sacramenti, in quantum scit illud ut Deus, cujus vicem gerit in confessione: *alio modo* propter scandalum vitandum. Potest autem confitens facere, ut sacerdos illud quod sciebat ut Deus, sciat etiam ut homo, quod facit, dum licentiat eum ad dicendum: et ideo si dicat, non frangit sigillum confessionis; tamen debet cavere scandalum dicendo, ne fractor sigilli praedicti reputetur.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod papa non potest licentiaré sacerdotem ad dicendum, quia non potest facere, quod illud sciat ut homo; quod tamen facere potest ille qui confitetur.

AD SECUNDUM dicendum, quod non irritatur illud, quod est institutum propter bonum commune, quia sigillum confessionis non frangitur, cum dicitur, quod alio modo scitur.

AD TERTIUM dicendum, quod ex hoc non datur aliqua impunitas malis sacerdotibus; quia imminet eis probatio, si accusantur, quod de licentia confitentis revelaverint.

AD QUARTUM dicendum, quod ille, ad quem notitia peccati devenit mediante sacerdote de voluntate confitentis, participat in aliquo actu sacerdotis, et ideo simile est de eo, et de interprete, nisi forte peccator velit, quod ille absolute sciat, et libere.

ARTICULUS V.

48

UTRUM ILLUD, QUOD QUIS SCIT PER CONFSSIONEM, ET ETIAM ALIQUO ALIO MODO, POSSIT ALTERI REVELARE.

AD QUINTUM sic proceditur. Videtur, quod illud, quod quis scit per confessionem, et etiam aliquo alio modo, non possit alteri revelare: non enim frangitur sigillum confessionis, nisi dum peccatum, quod scitur in confessione, revelatur; si ergo ille revelet peccatum, quod in confessione audivit, qualitercumque alias sciat, sigillum confessionis frangere videtur.

2. PRAETEREA. Quicumque confessionem alicujus audit, ei obligatur ad hoc, quod peccata ipsius non revelet: sed si aliquis promitteret alicui tenere privatum, quod ei diceretur, quantumcumque post sciret, deberet privatum tenere; ergo quod quis in confessione audivit, quantumcumque alias sciat, debet privatum habere.

3. PRAETEREA. Duorum quod est altero potentius, trahit ad se reliquum: sed scientia, qua quis scit peccatum ut Deus, est potentior, et dignior scientia, qua sit peccatum ut homo; ergo trahit ad se eam, et ita non poterit revelare, secundum quod scientia, qua scit ut Deus, exigit.

4. PRAETEREA. Secretum confessionis institutum est ad vitandum scandalum, et ne homines a confessionibus retrahantur: sed si aliquis posset dicere illud, quod in confessione audivit, etiamsi aliter sciret, nihilominus scandalum sequeretur; ergo nullo modo potest dicere.

SED CONTRA. Nullus potest alium obligare, ad quod non erat obligatus, nisi sit suus praelatus, qui obliget eum praecepto: sed ille qui sciebat alicujus peccatum per visum, non erat obligatus ad celandum; ergo ille qui ei confitetur, cum non sit praelatus suus, non potest eum obligare ad celandum per hoc, quod ei confitetur.

Praeterea. Secundum hoc posset impediri justitia Ecclesiae, si aliquis, ut evaderet sententiam excommunicationis, quae in ipsum ferenda esset propter aliquod peccatum, de quo convictus est, confiteretur ei, qui sententiam ferre debuisset: sed justitiae executio est in praecepto; ergo non tenetur quis celare peccatum, quod in confessione audivit, si alias ipsum sciat.

RESPONDEO dicendum, quod circa hoc est *triplex* opinio. Quidam enim dicunt, quod illud quod in confessione aliquis audivit, non potest aliquo modo dicere alii, etiam si alias scivit, sive ante, sive post. Quidam vero dicunt, quod per confessionem praecluditur sibi via, ne possit aliquid dicere de hoc, quod prius scivit; non autem quin possit dicere, si post alio modo sciat. Utraque autem opinio, dum nimium sigillo confessionis attribuit, praedictum veritati, et justitiae servandae facit. Possit enim aliquis ad peccandum esse pronior, si non timeret ab illo accusari cui confessus est, si coram illo

peccatum iteraret. Similiter etiam multum iustitiae perire poterit, si testimonium ferre aliquis non posset de eo, quod vidit post confessionem de hoc factam: nec obstat, quod quidam dicunt, quod debet protestari, se non tenere privatum hoc, quia hoc non posset protestari, nisi postquam peccatum esse sibi dictum: et tunc quilibet sacerdos posset, cum vellet, revelare peccatum, protestationem faciendo, si hoc ipsum ad revelandum liberum redderet. Et ideo alia opinio est communior, quod illud quod homo alias scit, sive ante confessionem, sive post, non tenetur celare, quantum ad id quod scit ut homo: potest enim dicere: « Scio illud, quia vidi »: tenetur tamen celare illud, inquantum scit ut Deus; non enim potest dicere: « Ego audiui hoc in confessionem »: tamen propter scandalum vitandum debet abstinere, ne de hoc loquatur, nisi immineat necessitas.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod quando aliquis dicit se vidisse, quod in confessione audivit, non revelat quod in confessione audivit, nisi per accidens; sicut qui scit aliquid per auditum, et visum, non revelat quod vidit, per se loquendo, si dicat se audivisse, sed per accidens, quia dicit auditum, cui accedit visum esse; et ideo talis sigillum confessionis non frangit.

AD SECUNDUM dicendum, quod non obligatur audiens confessionem ad hoc, quod non revelet peccatum simpliciter, sed prout est in confessione auditum; nullo enim casu dicere debet se audivisse in confessione.

AD TERTIUM dicendum, quod hoc intelligendum est de duobus, quae habent oppositionem: sed scientia, qua scit aliquis peccatum ut Deus, et illa qua scit ut homo, non sunt opposita; et ideo ratio non procedit.

AD QUARTUM dicendum, quod non debet ita vitari peccatum [al. scandalum] ex una parte, quod ex alia iustitia relinquatur. Veritas enim non est propter scandalum dimittenda; et ideo quando imminet periculum iustitiae, et veritatis, non debet dimitti revelatio ejus, quod quis in confessione audivit, si aliter sciat, propter scandalum; verumtamen scandalum, quantum in se est, evitare tenetur.

QUAESTIO XII.

DE SATISFACTIONE, QUOAD EJUS QUIDDITATEM, IN TRES ARTICULOS DIVISA.

Deinde considerandum est de satisfactione, de qua *quatuor* consideranda sunt: *primo* de ejus quidditate; *secundo* de ipsius possibilitate; *tertio* de ejus qualitate; *quarto* de his, per quae homo Deo satisfacit.

Circa primum quaeruntur tria.

Primo. Utrum satisfactio sit virtus, vel actus virtutis.

Secundo. Utrum sit actus iustitiae.

Tertio. Utrum definitio satisfactionis, quae in litera ponitur, convenienter assignetur.

ARTICULUS I.

49

UTRUM SATISFACTIO SIT VIRTUS, VEL ACTUS VIRTUTIS.

(S. Thom. 4. Dist. 15. q. 1. art. 1.).

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod satisfactio neque sit virtus, neque actus virtutis; omnis enim virtutis actus est meritorius: sed satisfactio non est meritoria, ut videtur, quia meritum gratuitum est, sed satisfactio debitum attendit; ergo satisfactio non est actus virtutis.

2. PRAETEREA. Omnis actus virtutis est voluntarius: sed aliquando fit satisfactio de aliquo homine invito, ut quando aliquis pro offensa in alterum commissa a iudice punitur; ergo satisfactio non est virtutis actus.

3. PRAETEREA. Secundum Philosoph. in 8. Ethic. (cap. 13. in fin.), « in virtute moris principale est electio »: sed satisfactio non fit per electionem, sed respicit principaliter exteriora opera; ergo non est virtutis actus.

SED CONTRA. Satisfactio ad poenitentiam pertinet; sed poenitentia est virtus; ergo et satisfactio est actus virtutis.

Praeterea. Nullus actus operatur ad deletionem peccati, nisi sit actus virtutis, quia contrarium destruitur per suum contrarium: sed per satisfactionem peccatum totaliter annihilatur; ergo satisfactio est virtutis actus.

RESPONDEO dicendum, quod aliquis actus dicitur esse actus virtutis *dupliciter*: uno modo materialiter; et sic quilibet actus, qui malitiam non habet implicitam, vel defectum debitae circumstantiae, actus virtutis dici potest, quia quolibet tali actu potest uti virtus in suum finem; sicut est ambulare, loqui, et huiusmodi: alio modo dicitur actus aliquis esse actus virtutis formaliter, quia ipse in suo nomine formam, et rationem virtutis implicitam habet, sicut fortiter sustinere dicitur actus fortitudinis. Formale autem cujuslibet virtutis moralis est ratio medii: unde omnis actus, qui rationem medii importat, actus virtutis formaliter dicitur. Et quia aequalitas medium est, quod suo nomine satisfactio importat (non enim dicitur aliquid satisfieri, nisi secundum proportionem aequalitatis ad aliquid), constat, quod satisfactio etiam formaliter est actus virtutis.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod quamvis satisfacere in se sit debitum, tamen inquantum satisfaciens voluntarie hoc opus exequitur, rationem gratuiti accipit ex parte operantis; et sic operans facit de necessitate virtutem; ex hoc enim debitum diminuere habet meritum, quod necessitatem importat, quae voluntati contrariatur; unde si voluntas necessitati consentiat, ratio meriti non tollitur.

AD SECUNDUM dicendum, quod actus virtutis non requirit voluntarium in eo qui patitur, sed in eo qui facit, quia illius actus est. Et ideo, cum ille, in quem iudex vindictam exercet, se habeat ut patiens ad satisfactionem, non ut agens, non oportet, quod in eo voluntaria sit satisfactio, sed in iudice faciente.

AD TERTIUM dicendum, quod principale in virtute potest accipi *dupliciter*: uno modo principale in ipsa accipi potest, inquantum est virtus; et sic ea quae ad rationem ejus pertinent, vel magis ei propinqua sunt, principaliora sunt in virtute; et sic electio, et interiores actus in virtute, inquantum virtus est, principaliores sunt: alio modo potest accipi principale in virtute, inquantum